

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 10.12.2003
COM(2003) 740 definitief

2003/0301 (COD)

Voorstel voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**inzake maatregelen om de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening en de
infrastructuurinvesteringen te waarborgen**

(door de Commissie ingediend)

{SEC(2003) 1368}

TOELICHTING

1. ACHTERGROND

De Europese Unie werkt aan de totstandbrenging van de grootste op concurrerende basis functionerende markt voor elektriciteit en gas in de wereld. Deze integratie van de energiemarkten zal zowel leiden tot meer efficiency als bijdragen aan de continuïteit van de voorziening. De interne markt is één van de pijlers van de strategie van de Gemeenschap op het gebied van voorzieningszekerheid die is uiteengezet in het Groenboek "Op weg naar een Europese strategie voor een continue energievoorziening", COM(2000) 769. Belangrijk voor het bereiken van dit doel is echter dat de juiste stimulansen voor de marktdeelnemers aanwezig zijn en dat er een stabiel regelgevingskader bestaat.

Een goed functionerende geïntegreerde elektriciteitsmarkt vereist aanzienlijke investeringen in transmissienetwerken. Koppelingen tussen de lidstaten zijn een belangrijke prioriteit omdat die een intensievere concurrentie tussen bestaande bedrijven mogelijk moeten maken. Zonder bijkomende interconnectoren kan het principe van marktopenstelling inhoudsloos worden naarmate bedrijven hun positie in specifieke regio's van de Europese Unie versterken en de markt versnipperd raakt. Dit is onderkend in de conclusies van de Top van Barcelona in maart 2002, waar de staatshoofden en regeringsleiders naar aanleiding van de mededeling van de Commissie inzake Europese energie-infrastructuur, COM(2001) 775, het idee hebben onderschreven om als streefdoel de interconnectie van 10% van de geïnstalleerde stroomproductiecapaciteit te hanteren. Investeringen in transmissienetwerken zijn ook nodig om ervoor te zorgen dat het netwerk extra vraag kan opvangen zonder dat de Europese burgers en bedrijven worden getroffen door frequente stroomonderbrekingen. Geen enkel systeem is 100% betrouwbaar, maar de elektriciteitsafnemers verwachten wel dat dergelijke incidenten tot een minimum worden beperkt.

Tenslotte wordt verwacht dat een groot deel van de investeringen in nieuwe productiecapaciteit zal gaan naar stroomproductie uit duurzame energiebronnen en decentrale productie op basis van warmtekrachtkoppeling. Dit maakt op zijn beurt nieuwe investeringen in de herinrichting van elektriciteitsnetten noodzakelijk. De ontwikkeling van bijvoorbeeld windparken in zee zal de aanleg van nieuwe interconnecties en het aanbrengen van netversterkingen op diverse locaties vereisen. Met het oog op decentrale productie zullen de laagspanningsnetten moeten worden gemoderniseerd

De interne markt moet ook de handhaving van een evenwicht tussen vraag en aanbod waarborgen. De huidige situatie, waarin het elektriciteitsverbruik in de uitgebreide Gemeenschap naar verwachting zodanig zal blijven groeien dat een duurzame elektriciteitsproductie onmogelijk wordt gemaakt, is onaanvaardbaar en bijgevolg moet een aanzienlijke inspanning worden gedaan om energiebesparingen te realiseren. De verwachte sluiting van een groot deel van de bestaande centrales betekent echter dat op middellange termijn wellicht ook wat in nieuwe productiecapaciteit zal worden geïnvesteerd. Zowel voor vraagbeheer als voor productiecapaciteit zijn investeringen nodig, en bedrijven en huishoudens moeten deze investeringen kunnen doen vanuit de wetenschap dat er een stabiel regelgevingskader bestaat waarbinnen de bepaling van de electriciteitsprijzen plaatsvindt.

Men dient in verband hiermee wel te bedenken dat elektriciteit niet met enig ander product te vergelijken is. Er bestaan geen substituten voor en het kan niet worden opgeslagen. Voorts heeft netwerkveiligheid het karakter van een openbaar goed, aangezien onderbreking van de voorziening meestal een algemeen effect op alle consumenten heeft. Nu een concurrerende

markt in het verschiet ligt, bestaat er bijgevolg een permanente behoefte aan een passend kader voor investeringen op lange termijn in de elektriciteitssector van de EU, zowel aan de vraagkant als aan de aanbodkant.

2. PRESTATIENORMEN VOOR HET NETWERK

Het netwerk moet te allen tijde worden geëxploiteerd binnen aanvaardbare grenzen qua frequentie, spanning en stroom. Door de fysische kenmerken van elektriciteit en het voortdurend veranderende productie- en consumptiepatroon, is het zeer moeilijk om met enige nauwkeurigheid de omvang van de elektriciteitsstromen op een bepaald punt in het netwerk te voorspellen. De beheersing van deze kritische energieinfrastructuren hangt dan weer in hoge mate af van de veiligheid en betrouwbaarheid van de bewakende en controlerende ICT-infrastructuren.

Om aan deze onzekerheid het hoofd te bieden stellen de netwerkexploitanten regels vast die ervoor moeten zorgen dat voldoende reservecapaciteit beschikbaar is om het net in diverse extreme situaties veilig te laten functioneren. Dit aspect is onder andere bepalend voor de capaciteit die veilig tussen twee controlezones kan worden gebruikt.

Elektriciteitsnetten zijn samengesteld uit een enorm aantal componenten. Het systeem is zo ontworpen dat het bestand is tegen redelijkerwijs te verwachten defecten. Als algemene norm voor de exploitatie van het elektriciteitsnet wordt de zogenoemde "n-1"-regel gehanteerd. Deze luidt dat het netwerk operationeel moet blijven wanneer in één specifiek onderdeel daarvan een defect optreedt. Daarbij wordt niet in alle eventualiteiten voorzien, aangezien de daaraan verbonden kosten buitensporig zouden zijn.

Deze regels, alsook andere eisen inzake informatieverstrekking en de opstelling van tijdschema's, zijn thans gebaseerd op vrijwillige richtsnoeren die worden overeengekomen tussen de leden van TSO-organisaties zoals UCTE en Nordel. UCTE werkt momenteel aan een bijwerking van haar operationele handleiding die zij contractueel verplicht wil stellen voor haar leden. Ook is er mogelijk ruimte voor de opneming van nadere technische voorschriften in richtsnoeren die zullen worden overeengekomen in het kader van de verordening inzake grensoverschrijdende uitwisseling van elektriciteit.

Naast de vaststelling van bovenbedoelde operationele voorschriften is er ook uitzicht op de vaststelling door de regelgevende instanties van prestatiedoelstellingen voor zowel transmissie- als distributiesysteembeheerders. Deze doelstellingen zullen de betrokken bedrijven ertoe aanzetten om hun netwerk op peil te houden en niet te bekribbelen op de exploitatiekosten. De concrete invulling van die doelstellingen moet uiteraard aan de lidstaten worden overgelaten. Van de regelgevende instanties wordt specifiek verwacht dat zij dergelijke doelstellingen vastleggen als onderdeel van het proces van goedkeuring van de methodologie voor de vaststelling van tarieven voor toegang tot het netwerk. Daarom wordt in artikel 4 de lidstaten de verplichting opgelegd ervoor te zorgen dat de transmissie- en distributiebedrijven deelnemen aan samenwerkingsverbanden zoals het UCTE-initiatief.

3. EVENWICHT TUSSEN VRAAG EN AANBOD

Zoals reeds vermeld in het Groenboek van de Commissie inzake een continue energievoorziening¹, is deze kwestie eveneens een voortdurende zorg van de EU. Ondanks het feit dat de energievraag is losgekoppeld van de economische groei, wordt voor de komende jaren nog steeds een toename van de vraag verwacht.

De huidige trends zijn echter onacceptabel, en in dit verband moet de eerste prioriteit voor de lidstaten erin bestaan te zorgen voor de nodige beleidsinitiatieven om de groei van de vraag te beheersen. Deze aanpak is goedkoper en sneller en in overeenstemming met de door de Europese Unie aangevane verplichtingen met betrekking tot de uitstoot van broeikasgassen. Vraagbeheer moet daarom de kern vormen van het door iedere lidstaat gevoerde beleid tot handhaving van de voorzieningszekerheid. Een beleid dat de vraagprognose baseert op de aanname “business as usual” en vervolgens op basis van deze vraagprognose de vereiste bijkomende productiecapaciteit voorspelt, is noch op nationaal noch op communautair niveau een duurzaam beleid.

Daar staat wel tegenover dat binnen enkele jaren een groot aantal elektriciteitscentrales zal moeten worden gesloten, en dat er waarschijnlijk investeringen in productiecapaciteit nodig zullen zijn, alleen al om bestaande capaciteit te vernieuwen. De meeste nieuwe productiecentrales die moeten worden gebouwd zullen naar verwachting hernieuwbare capaciteit zijn of gespreide productie op basis van WKK-centrales. De richtlijn inzake hernieuwbare energiebronnen² stelt specifieke doelen voor lidstaten om het aandeel van de hernieuwbare productie te vergroten. In de Raad worden al besprekingen gevoerd over soortgelijke maatregelen voor de WKK-productie. De vraag is dus of er in dit verband nog andere maatregelen nodig zijn.

Eén van de gunstige effecten van een concurrerende markt is dat daardoor de aan een centraal geleide elektriciteitssector inherente neiging tot overinvestering in productiecapaciteit wegvalt. Dit geldt met name wanneer ervoor kan worden gezorgd dat de vraag meer op prijsprikkels reageert. Concurrentie maakt het handhaven van een evenwicht tussen vraag en aanbod echter weer moeilijker.

Zoals bij andere producten wordt van particuliere investeerders in een geliberaliseerde markt verwacht dat zij zorgen voor voldoende capaciteit om aan de vraag te voldoen. In het algemeen kan ervan worden uitgegaan dat dit in een concurrerende markt wordt gerealiseerd via het prijsstellingsmechanisme. Als de prijzen stijgen wordt investeren rendabeler en zal hetzij meer capaciteit worden geïnstalleerd, hetzij de vraag onder druk komen te staan. Opdat dit mechanisme naar behoren werkt moeten de investeerders ervan op aan kunnen dat overheidsingrijpen in de elektriciteitsmarkt mogelijk blijft. Zo niet kan een onzekere regelgevingssituatie verhinderen dat de nodige investeringen in productiecapaciteit of vraagbeheerstechnologie worden gedaan. Een andere kwestie is echter of de investeerders bereid zijn te investeren in piekcapaciteit om periodes van zeer hoge vraag te kunnen overbruggen of incidenten op te vangen waarbij alternatieve productiecapaciteit grotendeels onbeschikbaar is. Sommigen menen dat dergelijke investeringen zullen uitblijven omdat dergelijke voorvallen zeldzaam en onvoorspelbaar zijn. Er is dan ook veel voor te zeggen dat de overheid nadere maatregelen treft die er in samenspel met het marktmechanisme voor moeten zorgen dat de nodige capaciteit beschikbaar is. Dit kan worden bereikt door

---

¹ COM(2000) 769 def. van 29 november 2000.

² 2001/77/EG.

doelstellingen voor de omvang van de reservecapaciteit of gelijkwaardige voorzieningen, bij voorbeeld aan de vraagzijde, vast te stellen en in combinatie daarmee maatregelen te treffen om deze te doen naleven, door middel van hetzij stimulansen, hetzij verplichtingen voor de elektriciteitsbedrijven. Dit aspect is geregeld in artikel 5 van de voorgestelde richtlijn.

In een aantal gevallen heeft de continuïteit van de voorziening een grensoverschrijdende dimensie en vereist zij een zorgvuldige coördinatie tussen de betrokken lidstaten. Behalve in bijzondere noodsituaties moet de interne markt te allen tijde functioneren. Dit betekent dat de tussen lidstaten beschikbaar gestelde vaste capaciteit nooit mag uitvallen, behalve in geval van overmacht. Zo mag het de lidstaten niet worden toegestaan grensoverschrijdende elektriciteitsstromen te onderbreken wegens bepaalde ontwikkelingen in de lokale groothandelsprijzen. Terzelfder tijd moeten de lidstaten echter voorzichtigheid betrachten bij het inschatten van de hoeveelheid geïmporteerde energie die beschikbaar zal zijn bij pieken in de vraag en moeten zij rekening houden met de ontwikkeling van de reservecapaciteit in andere lidstaten, met name die waarop zij rekenen voor de import van energie.

Een tweede overweging is dat de beleidsinitiatieven van de lidstaten op het gebied van de continuïteit van de voorziening onderling redelijk consistent moeten zijn. Het aanhouden van reservecapaciteit kan de totale kosten van de elektriciteitsvoorziening aanzienlijk opdrijven. Lidstaten kunnen dus in de verleiding komen een zeer lage doelstelling voor de reservecapaciteit vast te stellen en "gratis mee te liften" met andere landen die een voorzichtigte aanpak volgen. Mechanismen ter ondersteuning van de productie moeten eveneens redelijk consistent zijn om verstoring van de elektriciteitsmarkt te voorkomen.

4. REALISATIE VAN INTERCONNECTOREN

Zonder nieuwe investeringen in interconnecties tussen lidstaten zal de interne markt niet naar behoren functioneren en zullen zowel de continuïteit van de voorziening als de efficiëntie van de industrie daarvan te lijden hebben. Nieuwe infrastructuur wordt steeds belangrijker naarmate de industrie zich consolideert, met name wanneer er sprake is van een hoge concentratie op het niveau van de lidstaten. Meer interconnectie geeft de lidstaten ook de mogelijkheid hun reservecapaciteit te delen, aangezien het weinig waarschijnlijk is dat zich in meer dan één lidstaat tegelijk pieken in de vraag voordoen. Daardoor zal de continuïteit van de voorziening op een hoger peil worden gebracht en kunnen uiteindelijk de kosten dalen. Het belangrijkste argument dat voor nieuwe interconnectie pleit is dat de interne markt moet worden voltooid en meer concurrentie mogelijk moet maken.

Wil men dat investeerders de bouw van nieuwe infrastructuren aandurven, dan moet worden gezorgd voor eenduidige regelgeving. Hoewel het in de eerste plaats de taak is van TSO's om infrastructuurprojecten voor te stellen, is het bijgevolg duidelijk dat de regelgevingsinstanties ook bij het planningproces moeten worden betrokken, aangezien deze instanties een duidelijke bevoegdheid zullen hebben inzake de tarieven die netwerkeexploitanten mogen rekenen. Evenzo moeten de regelgevingsinstanties in aan elkaar grenzende lidstaten samenwerken bij de besluitvorming over de goed te keuren investeringen.

De nationale regelgevingsinstanties moeten ervoor zorgen dat TSO's een adequate beloning ontvangen voor de gedane investeringen. Het kapitaalrendement op nieuwe investeringen moet tenminste gelijk zijn aan de kapitaalkosten van de betrokken onderneming, rekening houdend met haar financiële structuur. In sommige gevallen kan zelfs worden gedacht aan een hoger rendement voor nieuwe infrastructuur.

Mocht de TSO er om welke reden dan ook niet in slagen snel voortgang te maken met belangrijke infrastructuurprojecten, dan zou de regelgevende instantie over bepaalde bevoegdheden moeten beschikken om ervoor te zorgen dat de werkzaamheden worden uitgevoerd. In het uiterste geval zou de regelgevingsinstantie het recht moeten hebben het werk door een andere partij te laten uitvoeren op kosten van de TSO. Artikel 6 van de voorgestelde richtlijn voorziet in een procedure daarvoor.

5. CONCLUSIES

Investerings in adequate transmissiecapaciteit zijn van cruciaal belang voor de zekerheid en duurzaamheid van de elektriciteitsvoorziening van de EU in de toekomst. Nieuwe koppelingen binnen Europa zijn noodzakelijk om de concurrentie te bevorderen, met name in gevallen waarin de bestaande bedrijven een dominante positie innemen. Indien dergelijke investeringen uitblijven zouden de lidstaten geneigd kunnen zijn een meer interventionistische aanpak te volgen, zoals desinvestering of vermindering van capaciteit. Het is daarom van belang dat daadwerkelijk investeringsbeslissingen worden genomen en daartoe moeten de lidstaten de in dit verband spelende kwesties aanpakken, in plaats van belangrijke besluitvorming voortdurend voor zich uit te schuiven.

Ook op het vlak van handhaving van het evenwicht tussen vraag en aanbod is het nodig maatregelen te nemen. De hoogste prioriteit is hier de onaanvaardbare trends op het gebied van het energieverbruik aan banden leggen. Wanneer er in nieuwe productie geïnvesteerd moet worden, dienen dit vooral investeringen in hernieuwbare energiebronnen en WKK-centrales te zijn. De ontwikkelaars van dit soort technologieën hebben, evenals andere investeerders in de energiesector, een stabiel regelgevingskader nodig. De lidstaten moeten daarom een duidelijk omschreven vaste aanpak hebben van de vraag en aanbodproblematiek, die van te voren wordt bekengemaakt. Anders zal de situatie voortdurend verslechteren en zullen regeringen zich laten verleiden tot andere ingrijpende maatregelen die onverenigbaar zijn met de concurrentieregels en al te veel de nadruk leggen op verhoging van de productiecapaciteit.

Bijgaande ontwerp-richtlijn beoogt derhalve de vaststelling door de lidstaten van een stabiel onderling samenhangend regelgevingskader ter ondersteuning van de nodige investeringen, waarbij het subsidiariteitsbeginsel wordt nageleefd.

Voorstel voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**inzake maatregelen om de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening en de
infrastructuurinvesteringen te waarborgen**

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name op artikel 95,

Gezien het voorstel van de Commissie³,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité⁴,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's⁵,

Overeenkomstig de procedure van artikel 251 van het Verdrag⁶,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Richtlijn 2003/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en houdende intrekking van Richtlijn 96/92/EG⁷ heeft een zeer belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandbrenging van de interne markt voor elektriciteit. Het waarborgen van een hoge mate van continuïteit van de voorziening is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende interne markt en genoemde richtlijn biedt de lidstaten de mogelijkheid openbare dienstverplichtingen aan elektriciteitsbedrijven op te leggen die onder andere betrekking kunnen hebben op de continuïteit van de voorziening. Deze openbare dienstverplichtingen moeten zo strak en nauwkeurig mogelijk worden gedefinieerd, en mogen niet resulteren in de schepping van meer productiecapaciteit dan nodig voor het voorkomen van ongewenste onderbreking van de electriciteitsdistributie voor de eindafnemers.
- (2) Een concurrerende interne EU-markt voor elektriciteit vereist een transparant en niet-discriminerend beleid inzake de continuïteit van de voorziening dat aansluit bij de eisen van een dergelijke markt. Het ontbreken van een dergelijk beleid in individuele lidstaten of aanzienlijke discrepanties in het beleid van de verschillende lidstaten

---

³ PB C [...] van [...], blz. [...].

⁴ PB C [...] van [...], blz. [...].

⁵ PB C [...] van [...], blz. [...].

⁶ PB C [...] van [...], blz. [...].

⁷ PB L 176 van 15.7.2003, blz. 37.

zouden tot concurrentievervalsing leiden. Een duidelijke afbakening van de rol en verantwoordelijkheden van alle marktdeelnemers is bijgevolg van cruciaal belang voor het correct functioneren van de interne markt en de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening; daarbij moet echter worden vermeden dat obstakels voor nieuwe deelnemers worden opgeworpen, de interne elektriciteitsmarkt wordt verstoord of bedrijven met een klein marktaandeel aanzienlijke moeilijkheden ondervinden.

- (3) Samenwerking tussen nationale transmissiesysteembeheerders bij kwesties die verband houden met netwerkveiligheid, inclusief vaststelling van de transmissiecapaciteit, informatieverstrekking en netwerkmodellering, is van vitaal belang voor de ontwikkeling van een goed functionerende interne markt. Een gebrek aan coördinatie met betrekking tot netwerkveiligheid is schadelijk voor de totstandbrenging van gelijke concurrentievoorwaarden
- (4) Van transmissie- en distributiesysteembeheerders dient te worden verlangd dat zij de eindafnemers een hoog niveau van dienstverlening leveren wat de frequentie en de duur van stroomonderbrekingen betreft.
- (5) Onverminderd de artikelen 86, 87 en 88 van het EG-Verdrag, is het van belang dat de lidstaten een eenduidig kader vaststellen dat de continuïteit van de voorziening vergemakkelijkt en bevorderlijk is voor investeringen in productiecapaciteit en vraagbeheerstechnieken. Daarbij is ook van belang dat passende maatregelen worden getroffen voor het opzetten van een fiscaal en regelgevingskader ter bevordering van investeringen in nieuwe interconnecties voor transmissie, vooral tussen de lidstaten. Deze impulsen moeten in de hele Gemeenschap worden geharmoniseerd wil men concurrentievervalsing vermijden.
- (6) De Europese Raad in Barcelona is overeengekomen dat als doelstelling voor de mate van interconnectie tussen de lidstaten moet worden uitgegaan van 10% van de geïnstalleerde productiecapaciteit in elke lidstaat teneinde de continuïteit van de voorziening te verbeteren en concurrentie te vergemakkelijken. Een geringe mate van interconnectie leidt tot fragmentatie van de markt en vormt een belemmering voor de ontwikkeling van concurrentie. Het bestaan van adequate fysieke interconnectiecapaciteit is van cruciaal belang, maar op zichzelf niet toereikend om concurrentie honderd procent effectief te maken. Als bijkomende eis geldt dat de beheerder van het transmissiesysteem ervan weerhouden moet worden capaciteit achter te houden om kunstmatige schaarsheid te scheppen. Wat dat betreft zou er gezorgd moeten worden voor grotere doorzichtigheid van de capaciteitsberekening en de toekenningsprocedure in het transmissiesysteem.
- (7) Transmissiesysteembeheerders hebben behoefte aan een passend regelgevingskader voor investeringen. Dit kader dient te zorgen voor rechtszekerheid en moet een redelijk investeringsrendement garanderen dat tenminste hun kapitaalkosten dekt. Tevens dient het bij te dragen tot zowel de continuïteit van de voorziening als de effectiviteit van de concurrentie binnen de interne markt.
- (8) De lidstaten moeten regels inzake sancties op overtredingen van de krachtens deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen vaststellen en toezien op de uitvoering daarvan. Deze sancties dienen doeltreffend en evenredig te zijn, en een afschrikkende werking te hebben.

- (9) Overeenkomstig het subsidiariteits- en het proportionaliteitsbeginsel die zijn neergelegd in artikel 5 van het Verdrag kunnen de met de voorgestelde maatregel beoogde doelstellingen, namelijk de totstandbrenging van een volledig operationele interne elektriciteitsmarkt, die gebaseerd is op eerlijke concurrentie en een continue elektriciteitsvoorziening, onvoldoende door de lidstaten worden gerealiseerd en kunnen zij bijgevolg, vanwege de omvang en effecten van de voorgenomen maatregel, beter door de Gemeenschap worden verwezenlijkt. Deze richtlijn beperkt zich tot het minimum dat is vereist om deze doelstellingen te bereiken en gaat niet verder dan wat voor dat doel noodzakelijk is,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1
Onderwerp en reikwijdte

Deze richtlijn voorziet in maatregelen die erop gericht zijn de interne EU-markt voor elektriciteit naar behoren te laten functioneren door de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening te waarborgen en te zorgen voor een passend interconnectieniveau tussen de lidstaten.

Zij omvat een kader waarbinnen de lidstaten algemene, transparante en niet-discriminerende beleidsmaatregelen voor een continue elektriciteitsvoorziening moeten vaststellen die verenigbaar zijn met de eisen van een concurrerende interne markt voor elektriciteit.

Artikel 2
Definities

In deze richtlijn wordt verstaan onder:

"productie": productie van elektriciteit;

"transmissie": transport van elektriciteit langs het extra hoogspannings- en hoogspanningskoppelnets met het oog op de levering aan eindafnemers of distributiemaatschappijen, de levering zelf niet inbegrepen;

"transmissiesysteembeheerder": natuurlijke of rechtspersoon die in een bepaald gebied verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderzoek en, zo nodig, de ontwikkeling van het transmissiesysteem en, indien van toepassing, de interconnecties met andere systemen, en die ervoor moet zorgen dat het systeem op lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar transport van elektriciteit;

"distributie": transport van elektriciteit langs hoog-, midden- en laagspanningsdistributiesystemen met het oog op de levering aan afnemers, de levering zelf niet inbegrepen;

"distributiesysteembeheerder": natuurlijke of rechtspersoon die in een bepaald gebied verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en, zo nodig, de ontwikkeling van het distributiesysteem en, indien van toepassing, de interconnecties met andere systemen, en die ervoor moet zorgen dat het systeem op lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar distributie van elektriciteit;

"interconnectoren": uitrusting om elektriciteitssystemen onderling te koppelen;

"projecten voor grensoverschrijdende electriciteitstransmissie" zijn interconnectoren en binnenlandse verbindingen die de mogelijke omvang van grensoverschrijdende transacties vergroten;

"stelsel van systemen": een aantal transmissie- en distributiesystemen die door middel van één of meer interconnectoren met elkaar zijn verbonden;

"levering": verkoop, wederverkoop daaronder begrepen, van elektriciteit aan afnemers;

"hernieuwbare energiebronnen": hernieuwbare niet-fossiele energiebronnen (wind, zon, geothermische warmte, golfslag, getij, waterkracht, biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties en biogassen);

"decentrale electriciteitsproductie": productie-installaties die aangesloten zijn op het distributiesysteem;

"regelgevende instantie": de overeenkomstig artikel 23 van Richtlijn 2003/54/EG aangewezen regelgevende instanties in de lidstaten.

"nieuwkomer op de markt": een in een lidstaat electriciteit producerend of leverend bedrijf dat met zijn activiteiten in die lidstaat gestart is na de inwerkingtreding van Richtlijn 96/92/EG

"bedrijf met een klein marktaandeel": ofwel een electriciteitsproducent met een productiecapaciteit van minder dan 5% van de betreffende markt, of een leverancier met een aandeel van minder dan 5% van de betreffende markt .

Artikel 3 *Algemene bepalingen*

1. Bij de vaststelling van hun algemeen beleid voor het waarborgen van een hoge continuïteit van de elektriciteitsvoorziening, stellen de lidstaten de rol en de verantwoordelijkheden van de verschillende marktdeelnemers, respectievelijk
  - a) transmissiesysteembeheerders;
  - b) leveranciers;bij de uitvoering van dit beleid vast en maken zij deze bekend; waar passend specificeren zij tevens de minimumnormen die door de deelnemers aan de betrokken elektriciteitsmarkt moeten worden nageleefd.
2. Bij de ontwikkeling van die maatregelen houden de lidstaten terdege rekening met:
  - a) de interne markt en de mogelijkheden voor grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening.

- b) de noodzaak van een lager trendgroeipercentage van de vraag naar electriciteit om aan de milieuverplichtingen van de Gemeenschap te kunnen voldoen
  - c) het belang de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening te waarborgen;
  - d) de noodzaak voor een adequate reserveproductiecapaciteit of voor gelijkwaardige maatregelen aan de vraagzijde te zorgen;
  - e) de noodzaak het gebruik van overeenkomstig Richtlijn 2001/77/EG uit hernieuwbare energiebronnen geproduceerde elektriciteit te bevorderen;
  - f) de noodzaak van enige mate van diversifiëring in de elektriciteitsproductie om te komen tot een redelijk evenwicht tussen de verschillende primaire brandstoffen;
  - g) de noodzaak energie-efficiëntie en de invoering van nieuwe technologieën, met name voor vraagbeheer, hernieuwbare energie en decentrale productie, te bevorderen;
  - h) de noodzaak het netwerk operationeel te houden in geval van systeemuitval op een individueel punt of punten in het netwerk, alsook met de kosten die verbonden zijn aan het beperken van de gevolgen van dergelijke voorzieningsonderbrekingen;
  - i) de noodzaak de transmissie- en distributienetwerken voortdurend te vernieuwen om de prestaties daarvan op peil te houden.
  - j) de noodzaak van een kosteneffectieve electriciteitsvoorziening
3. De lidstaten zorgen ervoor dat de overeenkomstig lid 1 vastgestelde maatregelen geen onredelijke belasting voor nieuwkomers op de markt en bedrijven met een klein marktaandeel vormen. De lidstaten evalueren ook het effect van de maatregelen op de electriciteitskosten voor de eindafnemers.

Artikel 4 *Netwerkveiligheid*

1. De lidstaten zorgen er in overleg met hun buurlanden voor dat de transmissiesysteembeheerders minimale operationele normen inzake netwerkveiligheid in acht nemen.
2. De regelgevende instanties in de lidstaten stellen prestatienormen voor transmissie- en distributiesysteembeheerders vast met betrekking tot de frequentie van het afschakelen van eindafnemers als gevolg van incidenten op het transmissienetwerk. Deze normen worden bekendgemaakt door de regelgevende instanties.

Artikel 5
Handhaving van het evenwicht tussen vraag en aanbod

1. Onverminderd de artikelen 87 en 88 van het Verdrag treffen de lidstaten, in het licht van de artikelen 4 en 7 van Richtlijn 2003/54/EG, passende maatregelen, met inbegrip van stimulansen voor efficiënt energiegebruik en voor nieuwe productiebedrijven om de markt te betreden, teneinde te zorgen voor een evenwicht tussen de elektriciteitsvraag en de beschikbare productiecapaciteit.

Met name verplichten de lidstaten de transmissiesysteembeheerders reservecapaciteit van een passende omvang te waarborgen of gelijkwaardige maatregelen te nemen, bijvoorbeeld voor het onmiddellijk opvangen van pieken in de vraag.

Naast de in de tweede alinea voorziene maatregelen, en onverminderd de artikelen 87 en 88 van het Verdrag, kunnen de lidstaten aanvullende maatregelen nemen om deze doelstellingen te bereiken, met inbegrip van maar niet beperkt tot:

- a) bevordering van vraagbeheer;
  - b) levering aan afschakelbare afnemers;
  - c) het opleggen van verplichtingen aan elektriciteitsleveranciers en/of -producenten;
  - d) totstandbrenging van een kader voor de groothandelsmarkt met een voldoende aantal concurrenten, dat passende prijssignalen afgeeft voor het sturen van investeringen en verbruik.
2. De lidstaten maken de op grond van dit artikel getroffen maatregelen bekend en zorgen ervoor dat deze informatie zoveel mogelijk bestaande en potentiële investeerders in elektriciteitsproductie alsook elektriciteitsafnemers bereikt.

Artikel 6
Investeren in netwerken

1. De lidstaten zorgen ervoor dat er bij investeringsbeslissingen met betrekking tot het transmissie- en distributienet aan vraagbeheersmaatregelen prioriteit wordt verleend, voorzover deze de noodzaak van investeren in netwerken of productie wegnemen.
2. De lidstaten zorgen ervoor dat bij investeringsbeslissingen rekening wordt gehouden met:
  - a) de behoefte aan meer koppelmogelijkheden voor electriciteit uit hernieuwbare bronnen, teneinde te voldoen aan de indicatieve doelstellingen van Richtlijn 2001/77/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2001 betreffende de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt en van Richtlijn 200x/xx inzake warmte/krachtkoppeling;
  - b) de behoefte aan meer mogelijkheden voor de gebruikers om hun recht om een leverancier te kiezen, als vermeld in Richtlijn 2003/54/EG, uit te oefenen.

- c) de noodzaak van waarborging van hoogwaardige dienstverlening tegen een redelijke prijs, overeenkomstig Richtlijn 2003/54/EG, artikel 3, lid 3, met name voor afnemers in afgelegen en geïsoleerde gebieden.

Artikel 7

Aanleg van interconnectoren

1. De transmissiesysteembeheerders dienen regelmatig een document in bij de regelgevende instantie, waarin ze hun investeringen ter voorziening in een voldoende mate van grensoverschrijdende interconnectiecapaciteit uiteenzetten.
2. In het in lid 1 bedoeld document, dat één of meer kalenderjaren kan bestrijken, wordt rekening gehouden met:
  - a) bestaande en geplande productie-, transmissie-, distributie- en leveringscapaciteit,
  - b) verwachte verbruikspatronen die vraagbeheersmaatregelen toelaten,
  - c) de noodzaak gespreide electriciteitsproductie te bevorderen,
  - d) de noodzaak electriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen te bevorderen,
  - e) regionale, nationale en Europese doelstellingen voor duurzame ontwikkeling, met inbegrip van de projecten behorende tot de hoofdverbindingen van prioritair Europees belang waarin is voorzien bij Beschikking XXX van het Europees Parlement en de Raad [tot vaststelling van richtsnoeren voor trans-Europese netwerken....]⁸.
3. De regelgevende instantie raadpleegt de Commissie over de investeringsvoorstellen. De Commissie raadpleegt de bij Besluit 2003/796/EG van de Commissie opgerichte Europese groep van regelgevende instanties voor elektriciteit en gas over het totale effect van de voorgestelde investeringsstrategie.
4. De regelgevende instantie onderschrijft het plan van de transmissiesysteembeheerder of een alternatief plan na in overleg met de transmissiesysteembeheerder passende wijzigingen te hebben aangebracht volgens de procedure van lid 3 en de in lid 2 en artikel 6 omschreven prioriteiten.
5. De regelgevende instantie houdt rekening met de overeenkomstig lid 4 onderschreven investeringsstrategie bij de vaststelling, overeenkomstig artikel 23, lid 2, van Richtlijn 2003/54/EG, van de methodes voor de berekening van de tarieven voor netwerktoegang.

Onverminderd de artikelen 87 en 88 van het Verdrag, geeft zij met name positieve investeringsimpulsen door een investeringsrendement toe te staan dat vergelijkbaar is met de gemiddelde kapitaalkosten van een investering met soortgelijk risico.

6. Wanneer de transmissiesysteembeheerder de overeenkomstig lid 4 vastgestelde projecten niet of met vertraging uitvoert, moet de regelgevende instantie de nodige middelen tot haar beschikking hebben om ervoor te zorgen dat voldoende voortgang met de goedgekeurde strategie wordt gemaakt, met name door:
  - a) financiële sancties op te leggen aan transmissiesysteembeheerders waarvan de projecten achterlopen op het schema,
  - b) de transmissiesysteembeheerder te sommeren om vóór een bepaalde datum met de werkzaamheden te beginnen,
  - c) een aanbesteding voor de uitvoering van de werkzaamheden te houden.

Artikel 8 *Sancties*

1. De lidstaten stellen regels inzake sancties op overtredingen van de krachtens deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen vast en treffen alle nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat deze worden uitgevoerd. De sancties waarin wordt voorzien moeten doeltreffend en evenredig zijn, en een afschrikkende werking hebben.
2. De lidstaten stellen de Commissie uiterlijk op 1 december 2005 in kennis van de desbetreffende bepalingen, en delen haar onverwijld eventuele latere wijzigingen daarop mede.

Artikel 9 *Omzetting*

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om vóór 1 januari 2006 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.
2. Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

Artikel 10 *Rapportage*

De Commissie volgt en toetst de toepassing van deze richtlijn en dient een uiterlijk op 31 december 2007 een voortgangsverslag in bij het Europees Parlement en de Raad.

Artikel 11 *Inwerkingtreding*

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag volgende op die van haar bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 12

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, [...]

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter

FINANCIEEL MEMORANDUM BIJ HET BESLUIT

Beleidsgebied(en): Energie en Vervoer
Activiteit(en): Energiesector en interne markt

Benaming van de actie: Ontwerp-richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake elektriciteitsinfrastructuur en continuïteit van de voorziening.

1. **BEGROTINGSPLAATS(EN) + OMSCHRIJVING(EN)**

Niet van toepassing

2. **ALGEMENE CIJFERS**

2.1 **Totale toewijzing voor de actie (deel B):**

2.2 **Duur:**

Jaarlijks

2.3 **Meerjarenraming van de uitgaven: 0,5 miljoen euro**

- a) Tijdschema vastleggingskredieten/betalingskredieten (financiering uit de begroting)
(*cf. punt 6.1.1*)

in miljoen euro (*tot op 3 decimalen nauwkeurig*)

	2005	2006	2007	2008	2009	Totaal
Vastleggingskredieten						
Betalingskredieten						

- b) Technische en administratieve bijstand en ondersteuningsuitgaven (*cf. punt 6.1.2*)

Niet van toepassing

VK						
BK						

Subtotaal a+b						
VK						
BK						

- c) Financiële gevolgen in verband met de personele middelen en andere huishoudelijke uitgaven (cf. punten 7.2 en 7.3)

VK/BK	0,108	0,108	0,108	0,108	0,108	0,540
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

TOTAAL a+b+c						
VK	0,108	0,108	0,108	0,108	0,108	0,540
BK	0,108	0,108	0,108	0,108	0,108	0,540

Verenigbaarheid met de financiële programmering en de financiële vooruitzichten

- Voorstel verenigbaar met de bestaande financiële programmering.
- Dit voorstel vereist een herprogrammering van de betrokken rubriek van de financiële vooruitzichten.
- inclusief, in voorkomend geval, een beroep op de bepalingen van het interinstitutioneel akkoord.

2.4 Financiële gevolgen voor de ontvangsten⁹

- Geen enkele financiële implicatie (betreft technische aspecten in verband met de tenuitvoerlegging van een maatregel)

OF

- Financiële gevolgen - Het effect op de ontvangsten is als volgt:

NB: alle opmerkingen en toelichtingen met betrekking tot de methode waarmee de gevolgen voor de ontvangsten worden berekend, moeten op een afzonderlijk blad worden toegevoegd aan dit financieel memorandum.

in miljoen euro (tot op 1 decimaal nauwkeurig)

Begrotings onderdeel	Ontvangsten	Vóór de actie [jaar n-1]	Situatie na de actie							
			[Jaar n]	[n+1]	[n+2]	[n+3]	[n+4]	[n+5]		
	a) <i>Ontvangsten in absolute termen</i>									
	b) <i>Wijziging van de ontvangsten</i>	Δ								

(Elke betrokken begrotingsplaats beschrijven en het passende aantal regels aan de tabel toevoegen indien het effect betrekking heeft op meerdere begrotingsplaatsen)

⁹ Zie het afzonderlijke oriënterend document voor meer informatie

3. BEGROTINGSKENMERKEN

Aard van de uitgave		Nieuwe	Deelname EVA	Deelname kandidaat-lidstaten	Rubriek FV
VU/ NVU NVU	GK/ NGK GK	JA/ NEEN JA	JA/ NEEN JA	JA/ NEEN JA	nr. 3

4. RECHTSGRONDSLAG

Het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en met name artikel 95

5. BESCHRIJVING EN MOTIVERING

5.1 Doel van het communautaire optreden ¹⁰

5.1.1 Doelstellingen

In verband met de openstelling van de markt wordt het steeds belangrijker dat de investeringen in zowel transmissie als productie op peil worden gehouden. In een concurrerende markt verandert de besluitvorming over dergelijke investeringen alsook de wijze waarop zij worden uitgevoerd, en de lidstaten moeten hun beleid terzake dan ook verduidelijken.

Met name heeft, wat transmissie betreft, de invoering van gereguleerde toegang van derden feitelijk tot gevolg dat de beslissingen van de regelgevende instantie over de tarieven voor toegang van invloed zijn op de beschikbaarheid van financiële middelen voor investeringen in infrastructuur. Tenzij de regelgevende instanties bij de besluitvorming over investeringen worden betrokken, zullen verwarring en stagnatie de boventoon voeren.

Wat het evenwicht tussen vraag en aanbod betreft, houdt een concurrentiegericht kader in dat investeringsbeslissingen worden ingegeven door prijssignalen, en niet worden gepland door de overheid. De aard van elektriciteit maakt echter dat de prijzen onstabiel kunnen zijn en aangezien de continuïteit van de voorziening ook een zaak van algemeen belang is, kan overheidsingrijpen gerechtvaardigd zijn. In zulke gevallen moet de aanpak van de lidstaten al van tevoren duidelijk zijn aangegeven, om te voorkomen dat er een klimaat van onzekerheid ontstaat.

5.1.2 Genomen maatregelen die onder de evaluatie ex ante vallen

a) moet worden uitgelegd hoe en wanneer de evaluatie ex ante is uitgevoerd (uitvoerende instantie, tijdschema, eventuele beschikbaarheid van verslag(en) of wijze waarop de desbetreffende informatie is ingewonnen.

De gebeurtenissen op de elektriciteitsmarkt in 2002-2003 waren een illustratie van de problemen die kunnen voortvloeien uit een gebrek aan investeringen. Massale stroomstoringen in de EU en de VS hebben eens te meer aangetoond dat er behoefte bestaat

---

¹⁰ Zie het afzonderlijke oriënterend document voor meer informatie

aan duidelijke operationele normen voor transmissienetwerken, alsook aan een correct onderhoud en een adequate ontwikkeling van het net.

De toereikendheid van de productiecapaciteit is ook getest door een koude winter in de Noordse landen en een zeer hete zomer in heel Europa. Hoewel de voorzieningsketen in deze moeilijke omstandigheden goed bleef functioneren, is toch duidelijk gebleken dat in productiecapaciteit moet worden geïnvesteerd en dat vraagbeheer noodzakelijk is. Een en ander vereist een stabiel regelgevingskader.

b) Korte beschrijving van de uit de evaluatie ex ante getrokken conclusies.

De voorliggende maatregel is nodig om bepaalde ongewenste niet-duurzame trends in de electriciteitssector van de EU te corrigeren. Er is meer interconnectie nodig, voornamelijk om de ontwikkeling van concurrentie te ondersteunen en ervoor te zorgen dat de EU een echte interne markt krijgt. Nieuwe interconnectie kan hiertoe bijdragen en aanzienlijke voordelen opleveren voor de economie van de EU, die kunnen oplopen tot 5 miljard per jaar. Indien investeringen uitblijven, zal de mogelijkheid voor de afnemers om zelf hun leveranciers te kiezen beperkt worden, en genoemde voordelen zullen ook minder groot zijn. Van investeringen in in transmissie wordt ook verwacht dat ze enig voordeel opleveren in termen van continuïteit van voorziening, aangezien een versterkt netwerk beter de bijkomende, soms onvoorspelbare stromen aankan die er na de invoering van grensoverschrijdende concurrentie zijn gekomen. Tenslotte zullen nieuwe investeringen bijdragen tot verwezenlijking van de milieudoelstellingen van de Gemeenschap, voorzover de electriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen op het net kan worden aangesloten en de mogelijkheden hiervan gerealiseerd kunnen worden. Sommigen van de investeringen die worden voorgesteld zullen ook bijdragen tot een betere benutting van de waterkracht in de Gemeenschap. De bestaande kaderregeling voor investeringen moet in die zin worden hervormd dat met name de rol van de regelgevende instanties in deze besluitvorming erkend wordt.

Ook de maatregelen met betrekking tot de continuïteit van de voorziening, en wel vooral meer coördinatie tussen netwerkbeheerders en een duidelijker kader voor de groothandelsmarkt voor electriciteit zullen voordelig zijn voor de Gemeenschap. Grootschalige stroomstoringen kunnen de EU grote economische schade berokkenen. De kosten van een stroomonderbreking van één dag in een grote lidstaat worden geschat op 5 tot 10 miljard euro. Maatregelen om de kans op dit soort incidenten te beperken zijn alleszins welkom. De beste manier om dit te bereiken is een duidelijk regelgevingskader dat afnemers en producenten toelaat op economische prijssignalen te reageren zonder dat de overheid ingrijpt. In een aantal lidstaten bestaat zo'n kader waarschijnlijk niet; de richtlijn en de voorgestelde maatregel zijn bedoeld om in deze situatie verbetering te brengen.

5.1.3 Naar aanleiding van de evaluatie ex post genomen maatregelen

Ingevolge de evaluatie- en de raadplegingsprocedure is in het ontwerpvoorstel gestreefd naar een geschikt evenwicht tussen maatregelen aan de vraagzijde en maatregelen aan de aanbodkant. Sinds de publikatie van het Groenboek voorzieningszekerheid energie heeft het beleid van de Gemeenschap omwille van de continuïteit en de duurzaamheid steeds de nadruk gelegd op de aanzienlijke mogelijkheden van vraagbeheer. Vraagbeheer vereist echter ook investeringsbeslissingen, en ook op het punt van de stabiele regelgeving gelden nog steeds dezelfde argumenten.

Voorts achtte men het nodig te kijken welke gevolgen de voorstellen, met name met betrekking tot de transmissieinfrastructuur, zullen hebben voor het brandstofmengsel van de electriciteitsproductie in de EU. In het algemeen kunnen nieuwe connectoren wel enige invloed hebben, omdat in een robuust netwerk aan transport van tegen lage marginale kosten geproduceerde stroom, met name stroom uit kernenergie en waterkracht, de voorkeur wordt gegeven. Het bewuste effect werd echter als niet zo groot beschouwd, aangezien hier slechts een bescheiden uitbreiding van de interconnectie wordt voorgesteld.

5.2 Voorgenomen acties en wijze van financiering uit de begroting

Niet van toepassing

5.3 Tenuitvoerlegging

Al het werk zal intern bij de Commissie worden gedaan, inclusief het in ontvangst nemen van de mededelingen van de lidstaten ter zake, de follow-up en het opstellen van de verslagen en de evaluatie.

6. FINANCIËLE GEVOLGEN

6.1 Totale financiële gevolgen voor deel B (voor de gehele programmeringsperiode)

(De berekeningsmethode voor de in de tabel hieronder vermelde bedragen moet worden verklaard in tabel 6.2.)

6.1.1 Financiering

VK in miljoen euro (tot op 3 decimalen nauwkeurig)

Opsplitsing	2004	2005	2006	2007	2008		Totaal
Actie 1 : Studies ter voorbereiding van richtsnoeren							
Enz.							
TOTAAL							

6.1.2 *Technische en administratieve bijstand, ondersteuningsuitgaven en IT-uitgaven (vastleggingskredieten)*

Niet van toepassing

	[Jaar n]	[n+1]	[n+2]	[n+3]	[n+4]	[n+5 en volgende begrotingsjaren]	Totaal
1) Technische en administratieve bijstand:							
a) Bureaus voor technische bijstand							
b) Andere technische en administratieve bijstand: - intra muros: - extra muros: waarvan: voor het opzetten en onderhouden van geautomatiseerde beheersystemen:							
Subtotaal 1							
2) Ondersteuningsuitgaven:							
a) Studies							
b) Vergaderingen van deskundigen							
c) Informatie en publicaties							
Subtotaal 2							
TOTAAL							

6.2 Berekening van de kosten per overwogen maatregel in deel B (voor de gehele programmeringsperiode)¹¹

Niet van toepassing

VK in miljoen euro (tot op 3 decimalen nauwkeurig)

Opsplitsing	Soort prestaties/ producties (projecten, dossiers,...)	Aantal prestaties/ producties (totaal voor de jaren 1...n)	Gemiddelde eenheidskosten	Totale kosten (totaal voor de jaren 1...n)
	1	2	3	4=(2X3)
TOTALE KOSTEN				

¹¹ Zie het afzonderlijke oriënterend document voor meer informatie.

7. GEVOLGEN VOOR HET PERSONEELSBESTAND EN DE ADMINISTRATIEVE UITGAVEN

7.1 Gevolgen voor de personele middelen

Soort ambten		Aan het beheer van de actie toe te wijzen huidige of extra personeelsleden		Totaal	Beschrijving van de taken die uit de actie voortvloeien
		Aantal vaste ambten	Aantal tijdelijke ambten		
Ambtenaren of tijdelijke functionarissen	A	1			1. Bewaking van de implementatie door de lidstaten en rapportage over het effect van de richtlijn.
	B				
	C				
Ander personeel					
Totaal		1			

7.2 Algemene financiële gevolgen in verband met de personele middelen

Soort ambten	Bedragen in euro	Wijze van berekening *
Ambtenaren Tijdelijke functionarissen	108.000	1*108.000 euro
Ander personeel (begrotingsplaats vermelden)		
Totaal	108.000	

De bedragen stemmen overeen met de totale uitgaven gedurende 12 maanden.

Andere huishoudelijke uitgaven die uit de actie voortvloeien

Begrotingsplaats (nr. en omschrijving)	Bedrag in euro	Wijze van berekening
Totale toewijzing (Titel A-7) A-701 – Dienstreizen A-7030 – Vergaderingen A-7031 – Comités die moeten worden geraadpleegd ⁽¹⁾ A-7032 – Comités die niet hoeven te worden geraadpleegd ⁽¹⁾ A-7040 – Conferenties A-705 – Studies en adviezen Overige uitgaven (aangeven welke)		
Informatiesystemen (A-5001/A-4300)		
Overige uitgaven - deel A (aangeven welke)		
Totaal		

De bedragen stemmen overeen met de totale uitgaven gedurende 12 maanden.

⁽¹⁾ De aard van het comité en de groep waar het deel van uitmaakt, vermelden.

I.	Jaartotaal (7.2 + 7.3)	108.000 euro
II.	Duur van de actie	onbeperkt
III.	Totale kosten van de actie (I x II)	108.000 euro/jaar

De behoeften aan personele en administratieve middelen zullen worden gedekt met het in het kader van de jaarlijkse toewijzingsprocedure aan DG TREN toegekende bedrag.

8. TOEZICHT EN EVALUATIE

8.1 Follow-upsysteem

De resultaten van de maatregelen waarin de ontwerp-richtlijn voorziet zullen worden beoordeeld in het licht van de toekomstige ontwikkelingen op investeringsgebied. Zij zullen worden vastgelegd in de verslagen op basis van mededelingen van de lidstaten waarin de richtlijn voorziet.

Er zal op twee niveaus worden gekeken of de door de Richtlijn vereiste resultaten worden bereikt:

- i voltooiing van afzonderlijke projecten van Europees belang als omschreven in de TEN-richtsnoeren.
- ii gebruik voor iedere lidstaat van een indicator voor de interconnectie, uitgedrukt als % van de geïnstalleerde productiecapaciteit, onder verwijzing naar de doelstelling van 10% die de staatshoofden en regeringsleiders op de Top van Barcelona in maart 2002 zijn oeeengekomen.

Deze informatie zal worden verzameld met behulp van de bestaande verslaggevingsmechanismen voor TEN's en het "benchmarking"verslag over de implementatie van de gas- en electriciteitsrichtlijnen.

8.2 Procedure en periodiciteit van de voorgeschreven evaluatie

De doeltreffendheid van de in de richtlijn vervatte aanpak bij het ontwikkelen van gemeenschappelijke regels en van de financiële maatregelen van de Commissie ter ondersteuning van deze inspanningen dient twee jaar na de inwerkingtreding van de richtlijn nauwkeurig te worden onderzocht.

9. FRAUDEBESTRIJDINGSMAATREGELEN

De honorering en kostenvergoeding van deskundigen voor door hen verrichte studies dienen in overeenstemming te zijn met de geldende financiële regels.